

СТРАХУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.

Як і більшість видів страхування відповідальності, страхування професійної відповідальності в Україні знаходиться ще на етапі становлення. Поява даного виду страхування на страховому ринку України була зумовлена декількома причинами. Основна серед них, – це відсутність дієвого механізму компенсації потерпілим особам шкоди, заподіяної їм життю, здоров'ю чи майну особами, які займаються професійною діяльністю. До категорії цих осіб належать юристи (адвокати, нотаріуси), лікарі, аудитори, ріелтери, брокери, експерти, інженери, архітектори та ін.

Необхідність широкого запровадження цього виду страхування на Україні зумовлена не лише тим, що він є надійним механізмом відшкодування шкоди, заподіяної під час виконання професійних обов'язків. До безумовних позитивних результатів страхування професійної відповідальності можна віднести також формування сприятливого іміджу і захист ділової репутації професіоналів. Наявність поліса страхування відповідальності є додатковим фактором, який формує впевненість потенційних клієнтів у фінансовій стійкості та незалежності спеціаліста, його професійності.

Особливість вказаного виду страхування відповідальності полягає в тому, що об'єктом страхування тут виступають майнові інтереси, пов'язані з обов'язком професіонала відшкодувати прямі матеріальні збитки, завдані третім особам в результаті наданих ним професійних послуг. Перш за все, професіонал несе відповідальність перед своїми клієнтами та пацієнтами. Що стосується шкоди, заподіяної особам, з якими професіонал не перебував у договірних стосунках, то в більшості розвинутих країн законодавство зобов'язує професіонала відшкодувати їй. Вітчизняне законодавство дану проблему не врегульовує.

За договором страхування професійної відповідальності можуть бути застраховані дві групи ризиків. По-перше, ті, що пов'язані з можливістю заподіяння третім особам шкоди здоров'ю. Такі ризики виникають при роботі

лікарів, фармацевтів тощо. По-друге, можуть страхуватися ризики в професійній діяльності архітекторів, інженерів-будівельників, юристів, журналістів тощо, пов'язані з ймовірними матеріальними збитками від неякісного виконання обов'язків.

Всі види страхування професійної відповідальності здійснюються в добровільній формі. Виключення становить страхування професійної відповідальності приватних нотаріусів, яке згідно із статтею 28 Закону України "Про нотаріат" називається службовим страхуванням приватних нотаріусів. Кожен приватний нотаріус зобов'язаний укласти такий договір службового страхування або внести на спеціальний рахунок у банківську установу страхову заставу протягом трьох місяців з моменту отримання реєстраційного посвідчення. Невиконання цього обов'язку тягне за собою припинення нотаріальної діяльності і анулювання реєстраційного посвідчення.

Укладення договору страхування професійної відповідальності здійснюється на підставі заяви страхувальника. Разом із заявою страхувальник зобов'язаний представити кваліфікаційний сертифікат (свідоцтво), ліцензію (дозвіл) на здійснення професійної діяльності, якщо наявність таких передбачена законодавством. Після цього сторони повинні узгодити між собою всі істотні умови, без яких укладення договору неможливе. До таких умов належать: розмір страхових внесків (премій), розмір ліміту відповідальності страховика (страхової суми), перелік страхових випадків та строк дії договору страхування.

Ставка премії, яку зобов'язаний сплатити страхувальник, залежить, як правило, від декількох факторів: виду професії, віку страхувальника (та його працівників), стажу роботи, загальної кількості працівників тощо.

Ліміт відповідальності страховика встановлюється сторонами в договорі, виходячи з обсягу можливої відповідальності страхувальника, фінансових можливостей страхувальника і страховика та обов'язковості (необов'язковості) встановлення договором страхування певного ліміту відповідальності. Так, наприклад, при страхуванні професійної

відповідальності приватних нотаріусів розмір ліміту повинен становити не менше стократною мінімальною заробітної плати.

Одним із найважливіших пунктів договору страхування професійної відповідальності є перелік страховик випадків, в разі настання яких у страховика виникає обов'язок виплатити страхове відшкодування. Під страховим випадком слід розуміти виникнення обов'язку професіонала відшкодувати шкоду, заподіяну при вчиненні ним професійних дій, які суперечать чинному законодавству України, якщо такий обов'язок визначений рішенням суду, що вступило в силу. Вчинення професіоналом дій, які суперечать законодавству, само по собі ще не є підставою для відшкодування заподіяних внаслідок цього збитків. Якщо б страховою подією визнавалася сама помилка чи упущення професіонала, то страхування вже допущеного порушення прямо підпадає під статтю 28 Закону України "Про страхування", в силу якої договір страхування був би визнаний недійсним. Саме тому, враховуючи складність визначення страхового випадку, в договорі страхування професійної відповідальності вказується, що страховик задовольняє всі позови, які були подані лише в період дії договору. Якщо ж страховик бажає захистити себе від так званих "довгохвостих позовів", то він може передбачити в договорі ретроспективну дату. Як наслідок, позови, шкоди за якими було завдано до такої дати, страховиком до уваги не беруться.

Страховик за визначених обставин має право відмовити у виплаті страхового відшкодування: при виявленні фактів обману (подання страховикові неправдивих відомостей), передачі права надання професійних послуг особам, які не мають на це законних підстав, кримінальних злочинів, умисних дій, допущених страхувальником (його працівниками). Зумовлено це тим, що страхування професійної відповідальності діє як механізм захисту майнових інтересів страхувальника лише при заподіянні шкоди внаслідок недбалості чи помилки останнього при сумлінному і компетентному виконанні професійних обов'язків.